

Překážky postupu řízení

Povaha řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti zaniklé s právním nástupcem nevylučuje, ve smyslu § 107 odst. 5 o. s. ř., aby soud v řízení pokračoval s právními nástupci zaniklé společnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 1660/2006, ze dne 30.10.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatelů a) Ing. M. Ch., narozeného, bytem v , a b) O. S. D. A., zastoupeného JUDr. M. B., advokátem, o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady Č., a. s., zastoupené JUDr. P. D., Ph.D., LL.M, advokátem, o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 42 Cm 78/2005, o dovolání navrhovatele b) proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. července 2006, č. j. 8 Cmo 129/2006 -41, tak, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. července 2006, č. j. 8 Cmo 129/2006-41, a usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. ledna 2006, č. j. 42 Cm 78/2005 - 33, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením potvrdil Vrchní soud v Olomouci usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. ledna 2006, č. j. 42 Cm 78/2005 - 33, kterým tento soud zastavil řízení, žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení, navrhovateli a) vrátil soudní poplatek (výrok I.) a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

V odůvodnění rozhodnutí odvolací soud uvedl, že návrhem doručeným soudu dne 5. října 2005 se navrhovatel a) domáhal vyslovení neplatnosti usnesení mimořádné valné hromady společnosti Č., a. s. (dále též jen „společnost“), konané dne 10. srpna 2005, kterým bylo rozhodnuto o přechodu akcií ve vlastnictví ostatních akcionářů na hlavního akcionáře. Návrhem došlým soudu dne 1. listopadu 2005 se domáhal téhož navrhovatel b). Ke dni 30. listopadu 2005 byla společnost vymazána z obchodního rejstříku s tím, že zanikla bez likvidace v důsledku sloučení s nástupnickou společností O., a. s., na základě smlouvy o fúzi sloučením ze dne 21. listopadu 2005.

Dle názoru odvolacího soudu není, v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, procesní nástupnictví na straně společnosti, jejíž valná hromada přijala napadené usnesení, možné. Za situace, kdy účastník v průběhu řízení zanikl, byť s právním nástupcem, proto soud prvního stupně podle ustanovení § 107 odst. 1 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) řízení pro nedostatek podmínky řízení zastavil.

Proti usnesení odvolacího soudu podal druhý navrhovatel dovolání, přičemž namítá, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel tvrdí, že usnesení valné hromady o přechodu ostatních akcií společnosti na hlavního akcionáře dle § 183i obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) je v rozporu s Listinou základních práv a svobod a Evropskou úmluvou o lidských právech. Argumentuje tím, že akcie a podíly v obchodních společnostech spadají pod ochranu článku 1 dodatkového protokolu č. 1 k Evropské úmluvě o lidských právech. Institut práva výkupu účastnických cenných papírů (squeeze-

out) podle ustanovení § 183i až § 183n obch. zák., zařazených do obchodního zákoníku novelou provedenou zákonem č. [216/2005](#) Sb., porušuje dle jeho názoru právo na pokojné užívání majetku, je v rozporu s právem na spravedlivý proces a v rozporu s ústavním principem proporcionality. Dovolatel snáší argumenty na podporu svých závěrů, které spočívají dle jeho mínění zejména v nepřezkoumatelnosti vyvlastňovacího opatření rejstříkovým soudem, v chybějící ochraně menšiny při určení výše protiplnění, v neexistenci sankce za porušení povinnosti při určení odškodnění, v nezajištění zaplacení protiplnění, ve vyloučení nepřiměřenosti protiplnění jako žalobního důvodu, v nejasných pravidlech pro následné přezkoumání přiměřenosti protiplnění, ve faktické nemožnosti uplatnit nárok na doplacení ostatními akcionáři, v nerespektování principu proporcionality a principu rovnosti v ochraně práv a v tom, že protiplnění není úročeno.

Dovolatel akcentuje, že situace je pro „vyvlastněné investory“ tím horší, že důležité podklady pro ocenění jsou v držení hlavního akcionáře, takže nepřiměřené riziko sporu je jen na straně poškozených. Podle dovolatele nastává stav, který je nepřijatelný - poškozeným akcionářům je ekonomickými důvody bráněno zahájit a vést přezkumné řízení.

Dovolatel podrobuje kritice právní úpravu institutu výkupu účastnických cenných papírů, shledává ji v hrubém rozporu se Směrnicí ES 2004/25 (tzv. Třináctou směrnicí). Dle jeho názoru je evidentní, že vyloučení žalobního práva podle § 183k odst. 5 obch. zák. je protiústavní a v rozporu s komunitárním právem a proto je soud povinen ustanovení § 183k odst. 5 obch. zák. z aplikace vyloučit. Napadá rovněž neadekvátnost protiplnění určeného hlavním akcionářem, které dle jeho názoru neodpovídá reálné hodnotě akcií, argumentuje výší zisku na jednu akcii s tím, že akcionáři musí být za odnětí jeho investice poskytnuta plná náhrada. Namítá dále, že hlavní akcionář zneužil většiny hlasů ve společnosti za účelem uskutečnění práva výkupu cenných papírů za nepřiměřenou cenu v rozporu se zákonem.

Proto dovolatel navrhuje, aby napadené usnesení odvolacího soudu a usnesení soudu prvního stupně byla zrušena a věc vrácena posledně jmenovanému k dalšímu řízení a dále navrhuje, aby dovolací soud zrušil výmaz společnosti z obchodního rejstříku a přerušil rejstříkové řízení o zániku a výmazu společnosti z obchodního rejstříku, resp. aby vyslovil, že fúze „pravoplatně“ nenastala.

Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Jak již Nejvyšší soud uzavřel v usnesení ze dne 26. června 2008, sp. zn. 29 Odo 1315/2006, ustanovení § 183 odst. 1 ve spojení s § 131 odst. 3 písm. c) obch. zák. určuje, že soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti, jestliže byl pravomocně povolen zápis přeměny do obchodního rejstříku. Citované ustanovení však dopadá pouze na usnesení valné hromady, na jehož základě došlo k zápisu přeměny do obchodního rejstříku. Nelze z něj dovodit obecnou překážku pokračování v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení kterékoli valné hromady, která předcházela rozhodnutí o přeměně společnosti, byť touto přeměnou společnost zanikla. V těchto řízeních musí mít soud možnost pokračovat, a to s právním nástupcem společnosti či, je-li jich více, se všemi takovými nástupci, popřípadě jen s některými z nich.

Závěr odvolacího soudu o tom, že prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady zaniklé společnosti je řízením, v němž nelze rozhodnout v řízení s právním nástupcem takové společnosti, není správný.

Právní názor zastávaný odvolacím soudem by v konečném důsledku znamenal, že osoby dotčené protiprávním rozhodnutím valné hromady společnosti by zánikem společnosti navždy ztratily možnost dovolat se před soudem této neplatnosti, a s tím především právních (včetně majetkových) důsledků z ní plynoucích, jakkoliv by tyto důsledky jinak bylo možné vztáhnout na nástupnické společnosti. Pro společnosti, které protiprávními rozhodnutími své valné hromady poškodily akcionáře či třetí osoby (např. členy svých orgánů), by nebylo nic snazšího, než se takovým

důsledkům vyhýbat rozhodnutím o svém zániku bez likvidace, a tím od těchto důsledků izolovat dokonce své univerzální sukcesory.

Nelze totiž přehlédnout, že po zápisu přechodu všech ostatních účastnických cenných papírů do obchodního rejstříku (jakož i po zápisu jiných právních skutečností – např. o odvolání určité osoby z funkce člena orgánu společnosti, o prodeji podniku společnosti aj.) mohou soudy přezkoumat správnost rozhodnutí valné hromady, na jejichž základě tyto skutečnosti nastaly, právě jen v řízení o vyslovení neplatnosti těchto rozhodnutí podle § 183 odst. 1 ve spojení s § 131 obch. zák. (§ 131 odst. 8 obch. zák.). Automatické zastavení takového řízení při zániku společnosti, jejíž valná hromada rozhodnutí přijala, s odvoláním na ustanovení § 107 odst. 5 o. s. ř. (a nepokračování v řízení s právním nástupcem) by znamenalo, že soudy by již následně nikdy nemohly, s výjimkami stanovenými zákonem, přezkoumat soulad těchto rozhodnutí se zákonem či stanovami a z jejich případné protiprávnosti vyvozovat patřičné důsledky, i kdyby tyto důsledky bylo možno vztáhnout na právní nástupce společnosti.

Protiprávně odvolaný člen orgánu zaniklé společnosti by tak např. nemohl vznášet ani vůči nástupnickým společnostem žádné nároky, když by již nebylo možné učinit si závěr o tom, že valná hromada jej z funkce odvolala protiprávně.

Výklad zaujatý odvolacím soudem tak zcela popírá ochranu, kterou zákonodárce přiznal osobám aktivně legitimovaným k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle § 183 ve spojení s § 131 obch. zák.

Lze tudíž uzavřít, že povaha řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti zaniklé s právním nástupcem nevyklučuje, ve smyslu § 107 odst. 5 o. s. ř., aby soud v řízení pokračoval s právními nástupci zaniklé společnosti. Ukáže-li se v takovém řízení, že valná hromada zaniklé společnosti rozhodla o přechodu všech účastnických cenných papírů této společnosti na hlavního akcionáře protiprávně a soud z tohoto důvodu vysloví neplatnost takového usnesení, nebude mít tento závěr sice vliv na platnost a účinnost následné přeměny společnosti [když ve vztahu k této přeměně se v plném rozsahu uplatní shora citované ustanovení § 131 odst. 3 písm. c) obch. zák.], případné odpadnutí právního důvodu přechodu účastnických cenných papírů dovolatele na hlavního akcionáře společnosti by nicméně umožnilo nahlížet na dovolatele, jako kdyby nepřestal být akcionářem zaniklé společnosti a musel se tedy stát též akcionářem společnosti, s níž se zaniklá společnost sloučila.

K tomu Nejvyšší soud dodává, že nelze vyloučit, že v mezidobí nastaly právní skutečnosti, které by navrhovatele jeho akcionářských práv zbavily (např. jestliže došlo k převodu akcií a k jejich nabytí třetími osobami v dobré víře) a které by tak i založily překážku vyslovení neplatnosti napadeného usnesení valné hromady [když podle § 131 odst. 3 písm. b) obch. zák. soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví, pokud by tím došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře třetími osobami]. Existencí těchto skutečností se nicméně odvolací soud nezabýval.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání, usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud podle § 243b odst. 3 o. s. ř. zrušil též toto rozhodnutí a věc podle téhož ustanovení vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V tomto řízení bude soud ve smyslu § 107 odst. 3 o. s. ř. pokračovat s právními nástupci společnosti, kteří v okamžiku jejího zániku vstoupili do jejích práv a povinností.

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)